

Батьківське виховання

«Діти починають своє життя любов'ю до своїх батьків. Поступово коли вони стають старшими, вони або осуджують батьків або навіть забувають їх»

Оскар Вайлд

Виховання – це сукупність навмисних впливів на людину, кінцевою метою яких є зробити її кращою, досконалішою з боку моралі та освіти.

Які різноманітні й іноді дивні вимоги ставлять батьки щодо виховання своїх дітей. Ці вимоги часто суперечать всякому розумному поняттю про мету виховання. Певна річ, кожен бажає своїм дітям найкращого, але у кожного є своє розуміння найкращого і часом воно суперечить моральності (наприклад: не пропускати того, що пливе до рук; де слід, задерти носа; «йти по трупах» та ін.)

Купивши собаку, людина перечитає кілька посібників, поки візьметься за її виховання. Про це виховання знає, що йому треба вчитись: про виховання дитини все ж собі думає, що вистачить власного досвіду та так званого інстинкту. Наслідком цього є, що виховуємо не досить свідомих дітей. Все ж ми дійшли до певної свідомості щодо фізичного стану, але далеко менше дбаємо про духовне, особливо моральне виховання. Така дитина втрачає власну впевненість, не знає, що є правильним. З неї виховується ненадійна людина.

Важливою перешкодою у вихованні дитини є те, що до подружнього життя вступають люди, які є різні за характером та поглядами і навіть при подальшому співжитті не досягають єдності між собою та дітьми. Такі батьки не можуть однозначно впливати на дитину, незважаючи на їх старання. Дитина скоро зрозуміє, як може досягнути вигоди на обох сторонах, і навчиться хитрити та самолюбству. Тому батьки постійно повинні старатися думати і поступати так, щоб їх внутрішня і зовнішня поведінка гармонізували з співжиттям другого члена подружжя.

Дуже часто у виховання дітей втручаються родичі батьків, рідні (дід, баба). Дитина любить авторитет, та не любить, щоб хтось випрошував її прихильність. Часом говорять, що старші краще розуміють дитину ніж її батьки. Це твердження не правдиве. Дід та онук знаходяться віддалені принаймі півстоліттям. За цей час змінився світогляд людей. Внук – реаліст не буде розуміти діда – романтика. Не

даремно скаржаться старші, що за їх часів було все кращим. Було, але для них, коли були молоді, та не для сьогоднішньої молоді. У вихованні дітей головне слово, право на виховання належить батькам, але з умовою, що вони достойні цього права і беруть на себе всю відповідальність за виховання дитини.

Важливим завданням батьків – є створення в дитини впевненості в тому, що її люблять і про неї піклуються. Ніколи, ні при яких умовах у дитини не повинні виникати сумніви у батьківській любові. Сама природна і сама необхідна з усіх обов'язків батьків - це ставлення до дитини в будь-якому віці любовно й уважно. Багато батьків вважають, що ні в якому разі не можна показувати дітям любов до них, думаючи що, коли дитина добре знає, що її люблять, це приводить до розпеченості, егоїзму. Потрібно категорично відкинути це твердження. Усі ці несприятливі особистісні риси виникають саме при недоліку любові, коли створюється деякий емоційний дефіцит, коли дитина позбавлена міцного фундаменту незмінної батьківської прихильності. Вселяння дитині почуття, що його люблять і про нього піклуються, не залежить ні від часу, що приділяють дітям батьки, ні від того, виховується дитина вдома чи з раннього віку знаходиться в яслах і дитячому саду. Не пов'язано це і з забезпеченням матеріальних умов, з кількістю вкладених у виховання матеріальних витрат. Більш того, не завжди видима дбайливість інших батьків, численні заняття, у які включається з їх ініціативи дитина, сприяють досягненню цієї самої головної виховної мети.

Глибокий постійний психологічний контакт із дитиною - це універсальна вимога до виховання, яка в однаковому ступені може бути рекомендована всім батькам, контакт необхідний у вихованні кожної дитини в будь-якому віці. Саме відчуття і переживання контакту з батьками дають дітям можливість відчутти й усвідомити батьківську любов, прихильність і турботу.

Основа для збереження контакту - щира зацікавленість в усьому, що відбувається в житті дитини, зацікавленість до його дитячих, нехай самим дріб'язкових і наївних проблем, бажання зрозуміти, бажання спостерігати за всіма змінами, що відбуваються в душі та свідомості зростаючої людини. Цілком природно, що конкретні форми і прояви цього контакту широко варіюють, у залежності від віку й індивідуальності дитини. Але корисно замислитись і над загальними закономірностями психологічного контакту між дітьми і батьками в родині.

Контакт ніколи не може виникнути сам собою, його потрібно будувати з дитиною. Коли говориться про взаєморозуміння, емоційний контакт між дітьми і батьками,

мається на увазі деякий діалог, взаємодія дитини і дорослого. Дитина завжди повинна розуміти, якими цілями керується батько в спілкуванні з нею. Дитина, навіть у найменшому віці, повинна ставати не об'єктом виховних впливів, а союзником у загальному сімейному житті, навіть її творцем. Саме тоді, коли дитина бере участь у загальному житті родини, розділяючи всі її цілі та плани, зникає звичне виховання, поступаючись місцем справжньому діалогу.

Найбільш істотна характеристика діалогічного спілкування, що виховує, полягає у встановленні рівності позицій дитини і дорослого.

Також дуже важливе є прийняття дитини, такої, якою вона є. Під прийняттям розуміється визнання права дитини на властиву їй індивідуальність, несхожість на інші, у тому числі несхожість на батьків. Приймати дитину - значить затверджувати неповторне існування саме цієї людини, із усіма властивими їй якостями.

Прийняття дає можливість проникнення у світ глибоко особистісних переживань дітей. Необхідно виробити для себе правило не оцінювати негативно самої дитини, а критикувати тільки невірну здійснену дію чи помилковий, необдуманий вчинок. Формула істинної батьківської любові, формула прийняття - це не «люблю, тому що ти - гарний», а «люблю, тому що ти є, люблю такого, який є».

Дуже важливим у вихованні є також надання дитині тієї чи іншої міри самостійності, що регулюється насамперед віком дитини, та здобуваються нею у ході розвитку, новими навичками, здібностями і можливостями взаємодії з навколишнім світом. Разом з тим багато чого залежить і від особистості батьків, від стилю їхніх відносин до дитини. Відомо, що родини дуже сильно розрізняються за тим чи іншим ступенем волі і самостійності, наданої дітям. В одних родинах першокласник ходить у магазин, відводить у дитячий сад молодшу сестричку, їздить на заняття через усе місто. В іншій родині підліток звітує у всіх, навіть дрібних, вчинках, його не відпускають у походи і поїздки з друзями, охороняючи його безпеку. Він підзвітний у виборі друзів, усі його дії піддаються найсуворішому контролю.

Необхідно мати на увазі, що встановлювана дистанція пов'язана з більш загальними факторами, які визначають процес виховання, насамперед з мотиваційними структурами особистості батьків. Відомо, що поведження дорослої людини визначається досить великим і складним набором різноманітних збудників, що позначаються словом «мотив». В особистості людини всі мотиви вибудовуються у визначену, індивідуальну для кожного рухливу систему. Одні

мотиви стають визначальними, найбільш значимими для людини, інші - здобувають підлегле значення. Іншими словами, будь-яка людська діяльність може бути визначена через ті мотиви, що її спонукують. Буває так, що діяльність викликається різними чи навіть протилежними за своїм психологічним змістом, мотивами. Для правильної побудови виховання батькам необхідно час від часу визначати для самих себе ті мотиви, якими керується їхня власна виховна діяльність.

Виховувати - не значить говорити дітям гарні слова, наставляти, а, насамперед, самому жити по-людськи. Хто хоче виконати свій борг щодо дітей, залишити в них про себе добру пам'ять, яка служила б їм завітом, як жити, той повинний почати виховання із самого себе.

Виховання дітей вимагає самого серйозного тону, найпростішого і щирого. У цих трьох якостях повинна полягати гранична правда життя.

Мета виховання - сприяти розвитку людини, що відрізняється своєю мудрістю, самостійністю, художньою продуктивністю і любов'ю. Необхідно пам'ятати, що не можна дитину зробити людиною, а можна тільки цьому сприяти і не заважати.

Головні підстави, яких необхідно триматися при вихованні дитини під час сімейного його життя: чистота, послідовність по відношенню слова і справи при звертанні з дитиною, відсутність сваволі в діях вихователя чи обумовленість цих дій і визнання особистості дитини постійним звертанням з ним як з людиною і повним визнанням за ним права особистої недоторканості.

Уся таємниця сімейного виховання полягає в тому, щоб дати дитині можливість робити усе самому; дорослі не повинні забігати і нічого не робити для своєї особистої зручності і задоволення, а завжди відноситися до дитини, з першого дня появи його на світло, як до людини, з повним визнанням його особистості і недоторканості цієї особистості.

Під кінець нашої лекції послухайте казку.

Казка

На високих горах, та біля синього моря жив сизокрилий орел. І вивелося в нього, в кублі троєчко малят, сизокрилих орлят. Як малі обросли пір'ям, орел – батько бере найстарше орленя в кігті і несе понад синє море. На самій середині синього моря питається орел малюка: «Коли постаріюся я, чи ти носитимеш мене, подібно. Як зараз ношу я тебе?»

Орлятко притакнуло, але сердитий батько – птах розкрив кігті й пустив малого в море.

Потім взяв сизокрилий орел середущого сина й полетів із ним над синє море.

«Коли постаріюся я, чи й ти носитимеш мене, як зараз ношу я тебе?» - спитав птах середущого.

«Так, отче», відповіло мале. Але батько розсердився, розкрив кігті й пустив середущого сина в синє море. Нещасне потонуло.

Бере тоді орел найменшого сина й утретє летить із ним над синє море.

«А чи носитимеш отак мене, як я тепер ношу тебе, коли постаріюся я?» - питає старий орлятка.

А воно каже: «Раде б я було колись носити тебе, отче, як зараз носиш ти мене; але будуть тоді в мене і мої малята і їх потрібно буде мені тоді носити!»

І зрадів старий мудрістю сина і не пустив його у синє море.

Пропонується обговорити суть цієї казки, зробити висновки.